

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ | ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 22-24, ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ

ΣΥΝΟΨΕΙΣ

“Η Μουσική Στην Ψηφιακή Εποχή: Streaming & Τεχνητή Νοημοσύνη”, ήταν ένα διεθνές forum που συνδιοργάνωσε ο ΑΠΟΛΛΩΝ (ΟΣΔ συγγενικών δικαιωμάτων Ελλήνων μουσικών) και η FIM (Διεθνής Ομοσπονδία Μουσικών). Καθώς **το περιεχόμενο που παράγεται από Τεχνητή Νοημοσύνη και η κυριαρχία των πλατφορμών streaming εξαπλώνονται**, το συνέδριο εξέτασε πώς **τα μοντέλα εσόδων, τα νομικά πλαίσια και η καλλιτεχνική εργασία αναδιαμορφώνονται** σε μια ψηφιακή οικονομία που δίνει προτεραιότητα στην κλίμακα έναντι της βιωσιμότητας.

Το συνέδριο συγκέντρωσε καλλιτέχνες, επαγγελματίες της μουσικής βιομηχανίας, νομικούς, ακαδημαϊκούς, πολιτικούς, διανοητές και τεχνολόγους γύρω από τρία κεντρικά ερωτήματα:

- Πώς διασφαλίζονται **βιώσιμα και δίκαια μοντέλα αμοιβής** σε μια κορεσμένη ψηφιακή αγορά;
- Πώς προστατεύονται τα δικαιώματα των δημιουργών όταν **τα συστήματα ΤΝ εκπαιδεύονται με το έργο τους το οποίο στη συνέχεια ανταγωνίζονται;**
- Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του νομοθέτη στη διαμόρφωση **ηθικής ΤΝ και δικαιότερων ψηφιακών αγορών**, χωρίς να εμποδίζεται η καινοτομία;

APOLLON
GREEK MUSICIANS'
COLLECTING SOCIETY

A. **STREAMING** | Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Το πρώτο πάνελ έθεσε τον τόνο του συνεδρίου, αντιπαραβάλλοντας τα ιστορικά έσοδα του streaming με τη γενικευμένη δυσαρέσκεια των καλλιτεχνών.

1. Εισήγηση από τον Γ.Γ. του ΑΠΟΛΛΩΝΑ, Ντίνο Γεωργούντζο

Ο Γεωργούντζος υποστήριξε ότι το streaming μετέτρεψε την ηχογραφημένη μουσική από προϊόν σε **κεντρικά ελεγχόμενη υπηρεσία**, ενισχύοντας κυρίως τις πλατφόρμες και τους μεγάλους μεσάζοντες, ενώ οι περισσότεροι καλλιτέχνες λαμβάνουν απειροελάχιστα κλάσματα του σεντ ανά stream. Έδειξε ότι περίπου 70% των παγκόσμιων εσόδων ηχογραφημένης μουσικής προέρχεται πλέον από το streaming, αλλά **μόνο γύρω στο 10% φτάνει στους ερμηνευτές**, με ακραία ανισότητα: περίπου 0,5% των καλλιτεχνών απορροφούν το 90% των streams, ενώ το Spotify δεν πληρώνει πλέον καθόλου για κομμάτια με λιγότερα από 1.000 ετήσια streams.

Τόνισε ότι **οι μη βασικοί μουσικοί (μουσικοί ηχογραφήσεων, μέλη ορχήστρας, backing vocalists) δεν παίρνουν τίποτα από το streaming, παρότι δικαιούνται αμοιβές στη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση**. Αυτό οφείλεται στο ότι το streaming αντιμετωπίζεται νομικά ως δικαίωμα διάθεσης στο κοινό (making available, on-demand) και όχι ως επικοινωνία προς το κοινό. Ανέδειξε το παράδειγμα της Ισπανίας, όπου οι ερμηνευτές έχουν ανεκχώρητο δικαίωμα εύλογης αμοιβής για το streaming, και στήριξε τις προτάσεις της ΑΕΡΟ-ARTIS για: **νομοθετημένο δικαίωμα εύλογης αμοιβής, υποχρεωτική συλλογική διαχείριση, άμεσες και αμεταβίβαστες πληρωμές από τις πλατφόρμες και αναγνώριση του «αλγοριθμικού ραδιοφώνου» ως ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης**. Κατάληξή του: τα κεντρικά προβλήματα είναι εργασιακά και εξουσίας, όχι τεχνολογίας, και χωρίς δομικές αλλαγές κινδυνεύουν τόσο τα εισοδήματα των μουσικών όσο και η ίδια η ποιότητα της μουσικής.

2. Συζήτηση με συντονιστή τον μουσικό και ακτιβιστή Horace Trubridge

- Ο **Ioan Kaes (AEPO-ARTIS)** εντόπισε τις νομικές ρίζες του προβλήματος στις συνθήκες του WIPO της δεκαετίας του 1990, όπου **το “making available” θεσπίστηκε κυρίως για την καταπολέμηση της πειρατείας, όχι για να αποδώσει αμοιβή.** Οι ερμηνευτές έλαβαν ένα αποκλειστικό δικαίωμα χωρίς ενσωματωμένο μηχανισμό πληρωμής, σε αντίθεση με τους δημιουργούς. Έρευνές του δείχνουν ότι μόνο 4–9% των εσόδων από streaming αποτιμούν την ίδια την ερμηνεία, και ζήτησε ένα νέο δικαίωμα εύλογης αμοιβής τύπου “ενοικίου” για τους ερμηνευτές.
- Η **Xenia Iwaszko-Manning (Spotify)** τόνισε ότι το Spotify ήταν εκείνο που νομιμοποίησε και αδειοδότησε το μοντέλο πρόσβασης, ότι αποδίδει περίπου τα 2/3 των εσόδων από μουσική στους κατόχους δικαιωμάτων, και ότι έχει συμβάλει στην επάνοδο της βιομηχανίας σε ανάπτυξη. **Υποστήριξε ότι η αποτίμηση της αμοιβής ανά stream είναι παραπλανητική σε συνδρομητικό μοντέλο.** το βασικό μέτρο είναι το συνολικό ποσό πληρωμών, στο οποίο το Spotify προηγείται. Υπερασπίστηκε το όριο των 1.000 streams ως τρόπο ανακύκλωσης μικροπληρωμών που διαφορετικά μένουν αδιανέμητες, και δήλωσε ότι **η πλατφόρμα είναι ανοικτή σε διαφορετικά μοντέλα κατανομής**, υπό την προϋπόθεση συναίνεσης των κατόχων δικαιωμάτων.
- Ο **Lauri Rechardt (IFPI)** τόνισε την τελευταία **δεκαετία ανάπτυξης χάρις στο streaming**, με αυξανόμενες αμοιβές των καλλιτεχνών από τις μεγάλες εταιρίες και ενίσχυση του μεριδίου των ανεξάρτητων. Υπογράμμισε ότι οι καλλιτέχνες έχουν πλέον περισσότερες επιλογές (DIY, διανομή, συμβόλαια), αλλά παραδέχτηκε ότι **είναι πιο δύσκολο από ποτέ να αναδειχτούν** σε μια παγκόσμια “οικονομία προσοχής”. **Η IFPI αντιτίθεται σε νέο νομοθετημένο δικαίωμα εύλογης αμοιβής, υποστηρίζοντας ότι αυτό θα αποδυνάμωνε τα αποκλειστικά δικαιώματα και θα περιόριζε τη συμβατική ευελιξία.**
- Ο **David Martin (Featured Artists Coalition)** συμφώνησε ότι το streaming ανέστησε μια αποδεκατισμένη βιομηχανία, αλλά **εντόπισε την αδικία στα παλιά δισκογραφικά συμβόλαια και στις αδιαφανείς συμφωνίες εταιριών και παρόχων.** **Η «επιλογή» των καλλιτεχνών είναι στρεβλή όταν μια μεγάλη δισκογραφική μπορεί να αποσπά 20–40% περισσότερη αξία ανά stream από μια ανεξάρτητη παραγωγή.** Μετά από πέντε χρόνια διαπραγματεύσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο (συμπεριλαμβανομένης της απόρριψης πρότασης για ταμείο ερμηνευτών), **η FAC στηρίζει πλέον νομοθετική μεταρρύθμιση και το μοντέλο ακροατή**, κυρίως για λόγους δικαιοσύνης, μείωσης της απάτης και ενίσχυσης του δεσμού ακροατή και καλλιτέχνη.
- Ο **Μάνος Δεδεβέσης (Stay Independent)** περιέγραψε μια υπερκορεσμένη αγορά, επιβαρυνμένη επιπλέον από την TN, όπου **νέοι καλλιτέχνες υποχρεώνονται να είναι ταυτόχρονα επιχειρηματίες και νομικοί.** Πολλοί καταλήγουν one-hit wonders που γρήγορα «καίγονται». Η εταιρεία του επικεντρώνεται στην εκπαίδευση των καλλιτεχνών, στην ενθάρρυνση δικαιότερων κατανομών εσόδων μεταξύ τους και στη συνεργατικότητα.

3. ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Υπάρχει ευρεία αναγνώριση ότι το streaming έσωσε οικονομικά τη βιομηχανία, αλλά δεν την έχει καταστήσει ακόμη δίκαιη για την πλειονότητα των δημιουργών.
- Υπάρχει γενική συμφωνία ότι οι μη προβεβλημένοι μουσικοί και πολλοί ερμηνευτές είναι θεσμικά υπο-αμειβόμενοι, και ότι η τρέχουσα νομική αρχιτεκτονική (ιδίως το «making available») είναι ανεπαρκής.
- Οι ενδιαφερόμενοι προτείνουν διαφορετικές λύσεις: δημιουργοί και σωματεία τείνουν προς νομοθετημένο δικαίωμα εύλογης αμοιβής (ER) και κρατική παρέμβαση, ενώ εταιρίες και Spotify προτιμούν συμβατικές βελτιώσεις και αλλαγές μοντέλου εντός του υπάρχοντος πλαισίου.
- Όλοι τόνισαν την ανάγκη για εκπαίδευση, διαφάνεια, και διατήρηση μιας «κρίσιμης μάζας» επαγγελματιών μουσικών ως απαραίτητη προϋπόθεση για ένα υγιές και βιώσιμο μουσικό οικοσύστημα.

B. STREAMING | ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ

Το δεύτερο πάνελ πέρασε από τη διάγνωση στα συγκεκριμένα νομικά και πολιτικά εργαλεία για δικαιότερη αμοιβή στο streaming, με έμφαση στους μη κύριους ερμηνευτές και στην προστασία της πολιτιστικής ποικιλομορφίας.

1. Εισήγηση από τον Διευθυντή του ΟΣΔ PlayRight, Christophe Van Vaerenbergh

Ο Van Vaerenbergh υπογράμμισε ότι, ενώ το streaming παράγει περίπου 70% των παγκόσμιων εσόδων ηχογραφημένης μουσικής, **η συντριπτική πλειονότητα των ερμηνευτών - ιδίως οι μουσικοί ηχογραφήσεων - δεν λαμβάνουν τίποτα.** Με το παράδειγμα των The Wrecking Crew, εξήγησε πώς οι session μουσικοί προσθέτουν καθοριστική καλλιτεχνική αξία, την οποία οι διεθνείς συμβάσεις (Ρώμη, WPPT) στόχευαν να ανταμείψουν. Σήμερα, οι μουσικοί εξακολουθούν να λαμβάνουν χαμηλές αλλά σταθερές εφάπαξ αμοιβές, όμως όταν ο ίδιος δίσκος μεταδίδεται στο ραδιόφωνο, προκύπτουν συγγενικά δικαιώματα - όταν στριμάρεται, σχεδόν κανείς δεν αμείβεται, παρότι η συμβολή είναι ίδια.

Απέρριψε τα ατομικά συμβόλαια ως λύση, επικαλούμενος την έρευνα «Streams and Dreams II» (2024) με 9.500 μουσικούς στην ΕΕ, που δείχνει ότι οι καλλιτέχνες δεν πετυχαίνουν ούτε καλύτερους όρους ούτε αναθεώρηση παλιών **συμβολαίων. Αντί γι' αυτό, πρότεινε ένα ανεκχώρητο, αμεταβίβαστο συλλογικό δικαίωμα εύλογης αμοιβής**, διαχειριζόμενο από ΟΣΔ των ερμηνευτών. Η Βελγική νομοθεσία υιοθέτησε τέτοιο δικαίωμα κατά τη μεταφορά της Οδηγίας CDSM (2022), αλλά ο νόμος έχει προσβληθεί από μεγάλες δισκογραφικές και εταιρίες τεχνολογίας και βρίσκεται πλέον ενώπιον του ΔΕΕ.

Περιέγραψε μια **βαθύτερη πολιτιστική κρίση, με τη μουσική να αντιμετωπίζεται ως χρηματοοικονομικό κεφάλαιο προς επένδυση**, με λιγότερη διάθεση για ρίσκο και καινοτομία. Βασικό μήνυμα: χρειάζεται ισχυρή προστασία πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων για να «πάρουμε πίσω τη μουσική» και να μοιραστούν δίκαια οι αξίες που δημιουργούν οι καλλιτέχνες.

2. Συζήτηση με συντονιστή του Christophe Van Vaerenbergh

• Η **Julie Jueyoung Lee (FKMP, Νότια Κορέα)** παρουσίασε το αποκλειστικό δικαίωμα «διαδραστικής μετάδοσης» για ερμηνευτές, που ισχύει νομικά από το 2004 (και ουσιαστικά ήδη από πριν μέσω του δικαιώματος αναπαραγωγής). Το δικαίωμα αυτό σχεδιάστηκε και ως μηχανισμός κοινωνικής/πολιτιστικής ασφάλισης, ώστε να **εξασφαλίζει διαρκή δικαιώματα από streaming σε κύριους και μη-κύριους ερμηνευτές, πέρα από τις εφάπαξ αμοιβές**. Ο FKMP διαχειρίζεται συλλογικά τα δικαιώματα υπό όρους εγκεκριμένους από το Υπουργείο Πολιτισμού, προσφέροντας ασφάλεια στις πλατφόρμες αλλά και ουσιαστική ενίσχυση εισοδήματος και κύρους για τους ερμηνευτές.

• Ο **Marcos Alves de Souza (Υπουργείο Πολιτισμού Βραζιλίας)** περιέγραψε μια δεκαετία προσπαθειών της GRULAC να εντάξει ουσιαστικά το θέμα «Πνευματικά δικαιώματα στο ψηφιακό περιβάλλον» στην ατζέντα της SCCR του WIPO, που εμποδίστηκαν κυρίως από τις χώρες της Ομάδας Β (ανεπτυγμένες). Απογοητευμένη, η Βραζιλία προωθεί τώρα δικό της νομοσχέδιο για το streaming, το οποίο:

- Θεσπίζει **αναφαίρετο, αμετάκλητο αντισταθμιστικό δικαίωμα αμοιβής** για μουσικά και οπτικοακουστικά έργα (συμπεριλαμβανομένων ερμηνευτών), ανεξάρτητα από συμβάσεις εκχώρησης
- **Ρυθμίζει playlists και bot farms** και απαγορεύει την αμοιβή για περιεχόμενο TN.

- Επιτρέπει στις πλατφόρμες να **αφαιρούν απευθείας την αμοιβή των ερμηνευτών από τις πληρωμές προς τους παραγωγούς**.

Παράλληλα, η Βραζιλία προωθεί το θέμα σε G20, BRICS και UNESCO, υποστηρίζοντας ότι οι Συνθήκες WCT/WPPT είναι πλέον παρωχημένες για την εποχή streaming+TN.

• Ο **Tino Gagliardi (AFM ΗΠΑ & Καναδά)** μίλησε για συστημική ανισότητα στο streaming, ιδιαίτερα σε βάρος των μη κύριων μουσικών. Στο πλαίσιο της WPPT, οι Αμερικανοί ερμηνευτές λαμβάνουν εύλογη αμοιβή μόνο για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση/δημόσια παρουσίαση, όχι για διάθεση στο κοινό (making available). Η AFM έχει διαπραγματευθεί πληρωμές streaming σε κινηματογράφο/τηλεόραση και ηχογραφήσεις, αλλά οι ισχυροί της τεχνολογίας απορροφούν τα περισσότερα κέρδη. **Ζήτησε νομοθετημένο δικαίωμα εύλογης αμοιβής για streaming**, επίμονη πίεση στην WIPO και μεταρρυθμίσεις στις ΗΠΑ όπως ο νόμος "Protect Working Musicians" και πληρωμές στους ερμηνευτές για επίγεια ραδιοφωνία. **Παρομοίωσε τα συνεχή συνέδρια χωρίς πρόοδο με «τροχό για χάμστερ»** και επέμεινε ότι «η ώρα για δράση είναι τώρα».

• Ο **Paul Torremans (Πανεπιστήμιο του Nottingham)** τόνισε ότι τα συμβόλαια από μόνα τους δεν μπορούν να διορθώσουν την **ανισορροπία, δεδομένης της τεράστιας ασυμμετρίας ισχύος**. Οι Συνθήκες Διαδικτύου του WIPO έδωσαν κυρίως στους ερμηνευτές "αρνητικά δικαιώματα" (να απαγορεύουν χρήσεις), χρήσιμα για την πειρατεία το 1996 αλλά ανεπαρκή για τη νομιμοποίηση του streaming. **Χρειαζόμαστε ένα «θετικό» εργαλείο αμοιβής – ένα θεσμοθετημένο**

δικαίωμα εύλογης αμοιβής – για να αναβαθμιστεί η διαπραγματευτική θέση των ερμηνευτών. Επισήμανε την αδράνεια του ΗΒ μετά το Brexit (χωρίς εθνικό ισοδύναμο της Οδηγίας CDSM) και προειδοποίησε ότι, αν οι νομοθέτες δεν κινηθούν, **το χάσμα μεταξύ δικαίου και αγοράς θα διευρύνεται συνεχώς.**

- Ο **Philippe Gautier (SNAM-CGT, Γαλλία)** παρουσίασε τη γαλλική συλλογική σύμβαση του 2022 με τους παραγωγούς ως μερική αλλά χειροπιαστή βελτίωση:
 - Για μουσικούς ηχογραφήσεων, προβλέπεται **κατ' αποκοπή αμοιβή ανά κομμάτι** κατά την ηχογράφηση, συν μικρά κλιμακωτά μπόνους όταν το κομμάτι ξεπερνά υψηλά όρια streams (7,5 – 15 – 30 – 50 εκατ.)
 - Για τους κύριους καλλιτέχνες, προβλέπεται **1.000 € κατ' αποκοπή ανά άλμπουμ συν ποσοστό 11–28% επί των εσόδων streaming**, ανάλογα με τη δομή της συμφωνίας.

Το σωματείο επέμεινε σε σταθερή αμοιβή με το επιχείρημα πως και το απλό γεγονός της παρουσίας στον κατάλογο έχει αξία: **οι χρήστες πληρώνουν για πρόσβαση στο σύνολο, όχι μόνο στα hits.** Ο Gautier **τόνισε τη μεγάλη αδιαφάνεια** (π.χ. ο ισχυρισμός της IFPI ότι 35% των εσόδων streaming πάει σε καλλιτέχνες, τον οποίο αμφισβητούν ακόμη και οι ίδιες οι γαλλικές δισκογραφικές) και υπογράμμισε ότι **τα σωματεία πρέπει να δώσουν και τη «μάχη της διαφάνειας»**, αξιοποιώντας και τα εργαλεία της Οδηγίας του 2019.

3. Συλλογική διαχείριση & πολιτιστική ποικιλομορφία

- Οι ομιλητές συμφώνησαν ότι **τα σωματεία και οι ΟΣΔ είναι φυσικοί σύμμαχοι** και συνεργάζονται όλο και περισσότερο (π.χ. κοινοί φορείς AFM/SAG-AFTRA στη Β. Αμερική, μηνιαίες συναντήσεις συνδικάτων-ΟΣΔ στη Γαλλία). Η Julie Lee υπογράμμισε ότι, για τους ερμηνευτές, **η ατομική αδειοδότηση στο ψηφιακό περιβάλλον είναι πρακτικά αδύνατη**, επομένως η συλλογική διαχείριση είναι απαραίτητη και όχι «εμπόδιο».
- Στο θέμα της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, ο Christophe ανέφερε βελγικά στοιχεία: τα άλμπουμ εγχώριας παραγωγής στο Top-100 έπεσαν από 64 (2016) σε 16 (2024) όταν ενσωματώθηκαν τα δεδομένα streaming, δείχνοντας τη **συντριπτική κυριαρχία διεθνών αστέρων και επιμελημένων playlists.** Η PlayRight αντέδρασε δημιουργώντας εναλλακτικά charts (συνδυασμός airplay + streaming) για να αναδείξει ξανά τοπικό ρεπερτόριο.
- Ο Marcos επισήμανε ότι στην UNESCO συζητείται πρόσθετο πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την Πολυμορφία των Πολιτιστικών Εκφράσεων, ειδικά για το ψηφιακό περιβάλλον, ώστε **τα κράτη να μπορούν ρητά να επιβάλλουν υποχρεώσεις προώθησης/επένδυσης σε τοπικό περιεχόμενο στις πλατφόρμες.** Ο Torremans τόνισε ότι τέτοια μέτρα, όπως και κάθε νέο δικαίωμα αμοιβής, θα αμφισβητηθούν δικαστικά, αλλά είναι αναγκαία αν θέλουμε **δίκαιη αμοιβή και πραγματική πολιτιστική ποικιλομορφία.**

4. ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Παρά τις διαφορετικές αφετηρίες, η συζήτηση ανέδειξε βασικά σημεία συμφωνίας:

- Τα νομοθετημένα, ανεκχώρητα δικαιώματα εύλογης αμοιβής για το streaming θεωρούνται όλο και περισσότερο ως η μόνη ρεαλιστική βάση για δίκαιη αμοιβή ερμηνευτών - ιδίως των μη κύριων.
- Οι λύσεις μέσω συμβολαίων έχουν αποτύχει, λόγω θεσμικών ανισοτήτων ισχύος και πληροφόρησης
- Ορισμένες χώρες (Κορέα, Ισπανία, Βέλγιο, Βραζιλία, Γαλλία) δοκιμάζουν ήδη νομικά/συλλογικά μοντέλα που μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα.
- Οι συμμαχίες σωματείων-ΟΣΔ, η ενίσχυση της διαφάνειας και στοχευμένες πολιτικές πολιτιστικής ποικιλομορφίας είναι απαραίτητα συστατικά ενός βιώσιμου ψηφιακού μουσικού οικοσυστήματος, εστιασμένου στους δημιουργούς.

C. STREAMING | ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ & ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην τελική συνεδρία οι προτάσεις της ημέρας εξετάστηκαν σε πραγματικές συνθήκες, αναδεικνύοντας σημεία σύγκλισης και σύγκρουσης. Η συζήτηση κινήθηκε γύρω από τέσσερις βασικούς άξονες: μοντέλα αμοιβής, διαπραγματεύσεις βιομηχανίας vs νομοθεσίας, διαφάνεια & δεδομένα, και πολιτιστική/πολιτική στρατηγική.

1. Η ισπανική εύλογη αμοιβή ως πρακτικό παράδειγμα

• Η **Paloma López Peláez (AIE, Ισπανία)** εξήγησε πώς λειτουργεί στην πράξη το **ισπανικό δικαίωμα εύλογης αμοιβής** για την “διάθεση στο κοινό” (making available).

- Το δικαίωμα εισήχθη στον νόμο το 2006 και οι πρώτες διανομές έγιναν το 2012 (για χρήσεις 2010–11).
- Σήμερα είναι **σταθερό και αυξανόμενο** με ετήσιες διανομές και αυξανόμενα ποσά. Το 2024 διανεμήθηκαν πάνω από €7 εκατ.
- Το δικαίωμα είναι **υποχρεωτικά συλλογικά διαχειριζόμενο** όταν τα αποκλειστικά δικαιώματα έχουν (κατά τεκμήριο) μεταβιβαστεί στον παραγωγό.
- **Καλύπτει κύριους και μη κύριους ερμηνευτές (session)** - και ξένους, επειδή εφαρμόζεται εθνική μεταχείριση (όχι τυπική αμοιβαιότητα).
- Τα έσοδα εισπράττονται από τις πλατφόρμες στην Ισπανία αλλά προωθούνται διεθνώς μέσω διμερών συμφωνιών των ΟΣΔ.

Κατά την Paloma, **το συγκεκριμένο δικαίωμα δεν αποτελεί “καταστροφή” αξίας αλλά ανακατανομή της**: οι ερμηνευτές δεν μπορεί να είναι οι τελευταίοι στη σειρά όταν μοιράζεται το εισπραττόμενο από το streaming.

2. Η πίεση στις δισκογραφικές από αποτυχημένους συμβιβασμούς σε αγωγές & νόμους

• Ο **Horace Trubridge** (Ένωση Μουσικών ΗΒ) υποστήριξε ότι **οι διαπραγματευτικές προσπάθειες με τις δισκογραφικές για «δικαιότερο μερίδιο streaming» έχουν αποτύχει**, ιδίως για μουσικούς ηχογραφήσεων. Πρότεινε ένα στοχευμένο νομικό μοχλό πίεσης.

- Πολλά συμβόλαια ηχογράφησης περιλαμβάνουν **ρήτρα “άδειας τρίτου μέρους” (third-party licence)**, κατά την οποία οτιδήποτε λάβει η δισκογραφική από αδειοδότηση της ηχογράφησης σε τρίτο, μοιράζεται 50/50 με τον καλλιτέχνη. **Η αδειοδότηση ηχογραφήσεων σε πλατφόρμες streaming μπορεί νομικά να θεωρηθεί άδεια τρίτου μέρους.**
- Μία **ομαδική αγωγή (class action) από πολλούς καλλιτέχνες**, με αυτό το νομικό επιχείρημα, θα μπορούσε να υποχρεώσει τις εταιρείες να διαπραγματευθούν ουσιαστικά – τα δικαστήρια εξετάζουν τι λέει η

σύμβαση, όχι αν αποδίδει το business model της δισκογραφικής.

• Η **Naomi Pohl** (Σωματείο Μουσικών ΗΒ) ανέλυσε την πορεία στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά την διερεύνηση του Streaming Inquiry.

- **Η κυβέρνηση επέμεινε σε εθελοντικές λύσεις:** κώδικες διαφάνειας/μεταδεδομένων και μια διαδικασία αποζημίωσης των δημιουργών.
- Η τελική πρόταση των δισκογραφικών (BPI) προς την κυβέρνηση περιλάμβανε **αύξηση εφάπαξ αμοιβών & per diems (που έτσι κι αλλιώς διαπραγματεύονταν ήδη τα σωματεία)**,
- προωθητικά «πακέτα» για παλαιότερους καλλιτέχνες, ώστε να αυξηθούν τα streams τους, **χωρίς όμως εφαρμογή σύγχρονου ψηφιακού ποσοστού** στα παλιά συμβόλαια.

• Σύμφωνα με το σωματείο, αυτό **δεν συνιστά αναλογική αμοιβή για μουσικούς ηχογραφήσεων ούτε δίκαιη αντιμετώπιση των κύριων καλλιτεχνών:** περισσότερα streams με πολύ χαμηλά ποσοστά ωφελούν κυρίως τις εταιρείες.

Στο ΗΒ, οι εθελοντικές λύσεις εξαντλήθηκαν. Απομένουν η νομοθετική παρέμβαση και οι στρατηγικές αγωγές (πιθανώς ομαδικές για άδειες τρίτου μέρους).

3. Αποκλειστικά δικαιώματα έναντι υποχρεωτικής εύλογης αμοιβής - ένα βαθύ ρήγμα

- Ο **Lauri Rechardt (IFPI)** επανέλαβε με σαφήνεια **την αντίθεση της δισκογραφικής πλευράς σε νέα δικαιώματα εύλογης αμοιβής για streaming**, όπως το ισπανικό:
 - Το ισπανικό δικαίωμα είναι αποκλειστικά υπέρ των ερμηνευτών, σε αντίθεση με το «κλασικό» δικαίωμα της Ρώμης για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση που μοιράζεται ερμηνευτής/παραγωγός.
 - **Τέτοια δικαιώματα υπονομεύουν την αξία των αποκλειστικών:** ο πάροχος υπηρεσίας πρέπει να εξαγοράζει δύο πακέτα δικαιωμάτων (άδεια από label + αμοιβή μέσω ΟΣΔ), άρα η αξία του label licence μειώνεται.
 - Αμφισβήτησε εάν όλοι οι ΟΣΔ είναι τεχνικά έτοιμοι να διαχειριστούν **δισεκατομμύρια γραμμές δεδομένων χρήσης**, και επέμεινε ότι η αγοραία αδειοδότηση αποκλειστικών δικαιωμάτων (καλλιτέχνης → label → πλατφόρμα) είναι ο καλύτερος δρόμος για «δίκαιη μεταφορά αξίας» στην αλυσίδα.

Χαρακτήρισε τα απλά δικαιώματα αμοιβής ως “καταστροφείς αξίας”, επικαλούμενος ως παράδειγμα το εμπορικό ραδιόφωνο, που κατά μέσο όρο πληρώνει ~ 2% του τζίρου σε ερμηνευτές και labels.

Η θέση αυτή συνάντησε έντονη αντίδραση:

- Ο **John Smith (FIM)** αντέτεινε ότι, για τους ερμηνευτές, **τα μη εκχωρούμενα δικαιώματα της Ρώμης/WPPT είναι απτό και συχνά σημαντικό εισόδημα**, ιδίως για τους μη κύριους. Τα υποχρεωτικά δικαιώματα αμοιβής ξαναχτίζουν αξία, δεν την καταστρέφουν.
- Ο **Ioan Kaes (AEPO-ARTIS)** αντέκρουσε ευθέως τον όρο «καταστροφείς αξίας»:
 - Τα δικαιώματα εύλογης αμοιβής προσθέτουν αξία για τους ερμηνευτές ενώ **ο πραγματικός «καταστροφείς αξίας» είναι το συμβόλαιο ηχογράφησης που μεταβιβάζει τα αποκλειστικά δικαιώματα του ερμηνευτή με δυσμενείς όρους.**
 - Με όρους αποτελεσματικότητας, **για κάθε € 1.000 που πληρώνει ένας ΟΣΔ, περίπου 800 € φτάνουν στους ερμηνευτές. Για το ίδιο ποσό μέσω δισκογραφικής πρέπει να εισπραχθούν ~ € 17.000** (εφόσον αφαιρούνται αποσβέσεις, προκαταβολές και ποσοστά κερδών).
 - Όσον αφορά τα δεδομένα, τόνισε ότι **πολλοί ΟΣΔ έχουν ήδη μεγαλύτερη ικανότητα επεξεργασίας από πολλές ανεξάρτητες εταιρείες** και ότι όλοι, εταιρίες και ΟΣΔ, διαχειρίζονται data και άρα οφείλουν να συνεργάζονται
- Η **Paloma López** συμπλήρωσε ότι οι ΟΣΔ ερμηνευτών ήδη χρησιμοποιούν πολύπλοκα συστήματα δεδομένων (IPD, VRDB, SCAPR) όπως λ.χ. οι Ισπανοί, άρα ο ισχυρισμός της τεχνικής ανεπάρκειας δεν ευσταθεί.

4. Διαφάνεια, δεδομένα και συμβάσεις

Πολλές παρεμβάσεις στάθηκαν στο ότι, ανεξαρτήτως μοντέλου (αποκλειστικού δικαιώματος ή εύλογης αποζημίωσης), **το σύστημα δεν μπορεί να είναι δίκαιο χωρίς διαφάνεια.**

- Ο **Philippe Gautier (SNAM-CGT Γαλλίας)** τόνισε ότι, αν η πόρτα των διαπραγματεύσεων είναι πράγματι ανοιχτή, πρέπει να συζητηθούν όλα, αλλιώς οι διαπραγματεύσεις δεν είναι σοβαρές, **όταν το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών όρων κρύβεται από συμφωνίες μυστικότητας (NDAs).**
- Ο **Laurent Tardif (SNAM)** παρέπεμψε στο Άρθρο 19 της Οδηγίας CDSM (υποχρέωση διαφάνειας) και σημείωσε ότι ελάχιστα κράτη μέλη το έχουν σοβαρά εφαρμόσει. Με την επικείμενη αναθεώρηση της Οδηγίας, κάλεσε για **συντονισμένη πίεση ώστε οι καλλιτέχνες να αποκτήσουν πλήρη εικόνα των εσόδων** που προκύπτουν από τα έργα/ερμηνείες τους. Επεσήμανε επίσης το πληροφοριακό κενό για τους μη κύριους ερμηνευτές - τα ISRCs δεν τους περιλαμβάνουν όλους.
- Ο **Lauri Rechartt (IFPI)** αντέταξε ότι οι εταιρείες είναι εμπορικοί ανταγωνιστές και **η αποκάλυψη των συμφωνιών με τις πλατφόρμες μπορεί να συνιστά παράβαση δικαίου ανταγωνισμού.** Στο θέμα των credits, αποδέχτηκε ότι ιστορικά υπήρξαν κενά, αλλά ανέφερε ότι το ενδιαφέρον των καταναλωτών και η ανάγκη ραδιοτηλεοπτικής/δημόσιας εκτέλεσης έχουν ήδη βελτιώσει την κατάσταση. Συμφώνησε ότι ΟΣΔ και labels πρέπει να συνεργαστούν για την ολοκλήρωση των credits.

5. Πολιτιστική ποικιλομορφία και ο λειτουργικός ρόλος του streaming

- Ο **Beat Santschi (Ένωση Μουσικών Ελβετίας)** επισήμανε πως σε μικρές αγορές όπως η Ελβετία, **το Spotify δεν έχει τοπικό προσωπικό** και οι ελβετικές playlists του παρόχου επιμελούνται σε διπλανούς κόμβους (Γερμανία). Καθώς 70-80% της κατανάλωσης μουσικής είναι πλέον μέσω streaming, **η απουσία τοπικής ορατότητας σημαίνει ότι πολλοί εγχώριοι καλλιτέχνες απλά δεν υπάρχουν στην αγορά**, άσχετα με το ύψος της ανά stream αποζημίωσης.
- Η **Xenia Iwaszko-Manning (Spotify)** απάντησε πως το Spotify επιμελείται playlists και στις τέσσερις ελβετικές γλώσσες, παρότι οι editors βρίσκονται αλλού (π.χ. Βερολίνο), κάτι που είναι συνεπές και με την μετακίνηση καλλιτεχνών προς τις μεγαλύτερες γερμανικές/γαλλικές αγορές). **Στόχος είναι ένα πολιτισμικά σχετικό προϊόν για κάθε χώρα, και αναγνώρισε τη σημασία της τοπικής ανακάλυψης.** Εξέφρασε όμως ανησυχία για τυχούσες **νομοθετημένες ποσοτώσεις/υποχρεώσεις που μπορεί να επηρεάσουν** τις επιλογές των ακροατών και συνακόλουθα τις συνδρομές.
- Ο **Ryszard Wojciul (Ένωση Μουσικών Πολωνίας)**, παρατήρησε πως το streaming έχει υποκαταστήσει το ραδιόφωνο για πολλούς χρήστες (ακούνε playlists και όχι δίσκους). Αν το δούμε ως νέα μορφή broadcasting, τότε **οι ερμηνευτές μπορούν να στηριχθούν και στα υφιστάμενα δικαιώματα ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης για να διεκδικήσουν αμοιβή.**

6. Πολιτική στρατηγική: WIPO, εθνικοί νόμοι και κοινή γνώμη

6.1. Διεθνής συνθήκη (WIPO/SCCR)

- Ο John Smith (FIM) υπενθύμισε ότι
 - παρά τις επίμονες προσπάθειες της GRULAC, το θέμα «Πνευματικά δικαιώματα στο ψηφιακό περιβάλλον» παραμένει στην Διαρκή Επιτροπή της WIPO (SCCR) στην κατηγορία “Άλλα Θέματα”, με τις παρεμβάσεις των ερμηνευτών να περιορίζονται σε ελάχιστο χρόνο.
 - Η εμπειρία δείχνει ότι **η πρόοδος μέσω διεθνών συνθηκών είναι εξαιρετικά αργή** (λόμπινγκ από 1920s → Σύμβαση Ρώμης 1961 → εφαρμογή σε χώρες όπως το ΗΒ μόλις το 1996).
 - Αναπτυγμένες χώρες, όπως ειδικά οι ΗΠΑ, επιμένουν ότι **αυτά τα ζητήματα πρέπει να τα ρυθμίζει η αγορά και όχι νέες διεθνείς συνθήκες.**

Το lobbying στη WIPO είναι απαραίτητο αλλά μακροπρόθεσμο. Για αποτελέσματα σε ορίζοντα μερικών ετών, πρέπει να δοθεί έμφαση σε εθνικές μεταρρυθμίσεις και κλαδικές συμφωνίες.

6.2. Εθνικές μεταρρυθμίσεις

- Η Βραζιλία (δια των **Roberto Mello & Marcos de Souza**) και η Ελλάδα (**Τάσος Κατοπόδης**) ανέδειξαν πώς το εθνικό δίκαιο μπορεί να ανακατανείμει τα συγγενικά δικαιώματα:
 - Στη Βραζιλία, στη δημόσια εκτέλεση, οι αναλογίες είναι 41,7% ερμηνευτές / 41,7% παραγωγοί / 16,6% non-featured.
 - Στην Ελλάδα, έχουμε δισκογραφικές 50% / 25% μουσικοί / 25% τραγουδιστές. Η ΠΟΘΑ διεκδικεί ένα τρίμηρες 33⅓–33⅓–33⅓. **Χωρίς πίεση στις κυβερνήσεις, οι συζητήσεις δεν θα μεταφραστούν σε αποτελέσματα.**

6.3. Κοινή γνώμη & νεολαία

- Η Maria Irene Monterroso (Ένωση Μουσικών Κόστα Ρίκα) τόνισε ότι τα σωματεία **πρέπει να απευθυνθούν πέρα από τα μέλη τους στη νεότερη, ψηφιακά εγγράμματη, “woke” γενιά (16–35):**
 - Η γενιά αυτή είναι ήδη ενεργή σε κοινωνικά ζητήματα όπως η κλιματική κρίση και τα ατομικά δικαιώματα. Αν η δίκαιη αμοιβή για τους δημιουργούς πλαισιωθεί ως ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης, μπορεί να βρει ισχυρή απήχηση.
 - Ο Smith αναγνώρισε ότι, ενώ **τα σωματεία/ΟΣΔ έχουν κάνει σοβαρή δουλειά ενημέρωσης των μελών, έχουν κάνει πολύ λιγότερα για ενημέρωση του κοινού και των fans.**

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Το ισπανικό μοντέλο εύλογης αμοιβής για streaming (ER) θεωρείται από τις οργανώσεις ερμηνευτών ως λειτουργική, δοκιμασμένη λύση, όχι θεωρία. Τα στοιχεία Pro Musicae δείχνουν ότι η αγορά εξακολουθεί να αναπτύσσεται δυναμικά με την εφαρμογή των εύλογων αποζημιώσεων - άρα αυτές δεν καταστρέφουν την αγορά.
- Υπάρχει βαθύ ρήγμα μεταξύ δισκογραφικών (IFPI) και ερμηνευτών/ΟΣΔ για το αν τα δικαιώματα ER “καταστρέφουν” ή αποκαθιστούν δίκαια την αξία σε ένα σύστημα όπου τα αποκλειστικά δικαιώματα έχουν σε μεγάλο βαθμό απαξιωθεί σε αδιαφανείς, ετεροβαρείς συμβάσεις.
- Η διαφάνεια και τα δεδομένα (Άρθρο 19 CDSM, πλήρη credits, ανοιχτά στατιστικά) είναι προϋποθέσεις: χωρίς αυτά, κανένα μοντέλο δεν μπορεί να αξιολογηθεί ή να βελτιωθεί πραγματικά.
- Οι αμιγώς “εθελοντικές” λύσεις εντός της βιομηχανίας δεν τελεσφορούν σε κρίσιμες αγορές (όπως το HB). Πολλά σωματεία και οργανώσεις καλλιτεχνών στρέφονται πλέον σε νομοθετική παρέμβαση και στοχευμένες δικαστικές δράσεις.
- Η πολιτιστική ποικιλομορφία και η ορατότητα των τοπικών ρεπερτορίων υπό τα παγκόσμια μοντέλα streaming εμπνέουν ανησυχία, ιδιαίτερα για μικρές αγορές. Οι playlists, οι αλγόριθμοι και πιθανές κανονιστικές υποχρεώσεις θα είναι κεντρικά σημεία τριβής.
- Η στρατηγική του μέλλοντος θα πρέπει να είναι υβριδική:
 - συνεχές lobbying σε WIPO/UNESCO και περιφερειακούς θεσμούς,
 - εθνικές μεταρρυθμίσεις (δικαίωμα εύλογης αμοιβής, ανακατανομή συγγενικών, ρυθμίσεις TN),
 - συλλογικές συμβάσεις και συμμαχίες Σωματείων-ΟΣΔ και
 - δημόσιες καμπάνιες, ιδίως προς τη νεολαία, ώστε η απαίτηση για δίκαιη αμοιβή, διαφάνεια και πολιτιστική ποικιλομορφία να γίνει κοινωνικό αίτημα.
- Ο John Smith έκλεισε υπενθυμίζοντας ότι, αν η βιομηχανία δεν καθίσει συλλογικά στο τραπέζι με ειλικρινή διάθεση για δημιουργικές λύσεις, η πίεση θα συνεχίσει να αυξάνεται από δικαστήρια, νομοθέτες και κοινή γνώμη και η νομιμοποίηση του οικοσυστήματος του streaming θα παραμένει υπό αμφισβήτηση.

D. STREAMING | ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Μετά τη διάγνωση, τις θεσμικές/νομικές απαντήσεις (πάνελ 1 & 2), το συνέδριο κατέληξε σε μια συνολική πολιτική εκτίμηση της διαμόρφωσης της σημερινής μουσικής οικονομίας από τον καπιταλισμό των πλατφορμών, τα παρωχημένα καθεστώτα πνευματικών δικαιωμάτων και την άνιση διαπραγματευτική ισχύ των μερών.

1. Το streaming ως ζήτημα εργασίας και εξουσίας

- Το streaming παράγει πλέον περίπου 70% των παγκόσμιων εσόδων ηχογραφημένης μουσικής, αλλά τα έσοδα ανισοκατανέμονται ($\approx 0,5\%$ των καλλιτεχνών λαμβάνουν $\approx 90\%$ των streams) και οι μη κύριοι ερμηνευτές ουσιαστικά αποκλείονται.
- **Ο νομικός χαρακτηρισμός ως “διάθεση στο κοινό” (making available) αντί για “μετάδοση στο κοινό” (broadcasting) επιτρέπει την παράκαμψη υφιστάμενων δικαιωμάτων αμοιβής,** αποκαλύπτοντας τη διάσταση μεταξύ συνθηκών των '90s και σημερινών επιχειρηματικών μοντέλων.
- **Η κρίση παρουσιάστηκε ως ζήτημα εργασίας, συμβατικής πρακτικής και εξουσίας:** παλιά, ετεροβαρή συμβόλαια και αδιαφανείς συμφωνίες απαξιώνουν τα αποκλειστικά δικαιώματα, ενώ πλατφόρμες και labels αντιμετωπίζουν τη μουσική ως κόστος για άλλες δραστηριότητες.

2. Ανταγωνιστικά θεσμικά μοντέλα

Το δεύτερο πάνελ αντιπαρέβαλε νομοθετημένα/συλλογικά μοντέλα με το παράδειγμα των αποκλειστικών δικαιωμάτων + αδειοδότησης:

- **Ισπανία, Βέλγιο:** αμεταβίβαστα δικαιώματα εύλογης αμοιβής για streaming, συλλογικά διαχειριζόμενα, ισχυρότερα από τα συμβόλαια, σχεδιασμένα ως εργασιακά δίχτυα προστασίας.
- **Νότια Κορέα:** αποκλειστικό δικαίωμα διαδραστικής μετάδοσης για ερμηνευτές, ασκούμενο συλλογικά, εν μέρει ως μηχανισμός κοινωνικής ασφάλισης.
- **Βραζιλία:** νομοσχέδια με μη εκχωρούμενη αμοιβή streaming, ρύθμιση playlists/fake streams, απευθείας παρακράτηση μεριδίου ερμηνευτών από πληρωμές προς labels και αποκλεισμός AI-generated περιεχομένου από την πίτα αμοιβών.

Κοινός παρονομαστής: **οι ατομικές συμβάσεις δεν επαρκούν υπό τις σημερινές ασυμμετρίες.** Τα δικαιώματα πρέπει να αναθεωρηθούν σε νομοθετημένα και συλλογικά πλαίσια.

- **Η IFPI και οι μεγάλες εταιρείες αντιτείνουν ότι τα υποχρεωτικά ER δικαιώματα διαβρώνουν τα αποκλειστικά δικαιώματα,** κατακερματίζουν την αδειοδότηση και πιέζουν τους ΟΣΔ, υπερασπιζόμενες μια φιλελεύθερη αντίληψη των δικαιωμάτων, απέναντι σε μια εργασιακή αντίληψη που προωθούν σωματεία και ΟΣΔ.

3. Διαφάνεια, δεδομένα και πληροφοριακή ισχύς

- Η διαφάνεια αναδείχθηκε ως θεμελιώδες ρήξη. Οι ερμηνευτές δεν γνωρίζουν με σαφήνεια τι πληρώνουν οι πλατφόρμες και τι κρατούν οι δισκογραφικές και πώς υπολογίζεται η αμοιβή τους. **Οι συμφωνίες μυστικότητας εμποδίζουν σωματεία και ΟΣΔ να κρίνουν αν η μουσική αποτιμάται και αμείβεται δίκαια.**
- Το Άρθρο 19 CDSM (υποχρέωση διαφάνειας) εμφανίστηκε ως **ανενεργό**: χωρίς αναγκαστική διαφάνεια, τα αποκλειστικά δικαιώματα και τα μοντέλα Εύλογης Αμοιβής κινδυνεύουν να αναπαράγουν την αδιαφάνεια. Η διαμάχη για το ποιος μπορεί να διαχειριστεί δισεκατομμύρια γραμμές δεδομένων (εταιρίες ή ΟΣΔ) αποτυπώνει μια **ευρύτερη σύγκρουση για τον έλεγχο της πληροφοριακής υποδομής**, η οποία καθορίζει ποιος ορίζει τους όρους στην ψηφιακή αλυσίδα αξίας.

4. Πολιτιστική ποικιλομορφία και μικρές αγορές

- Σχετικά με την **πολιτιστική γεωγραφία** του streaming αναφέρθηκε ότι σε μικρές χώρες, οι playlists επιμελούνται από μεγαλύτερες γειτονικές αγορές, με ελάχιστη τοπική παρουσία. **Η απουσία τοπικής επιμέλειας περιθωριοποιεί τα εγχώρια ρεπερτόρια** - και τις προοπτικές καριέρας. Αυτό μεταφέρει τη συζήτηση στην πολιτιστική πολιτική: πρέπει/μπορούν τα κράτη να επιβάλλουν υποχρεώσεις στήριξης ή προβολής τοπικού περιεχομένου σε παγκόσμιες πλατφόρμες, π.χ. μέσω νέου πρωτοκόλλου της UNESCO; **Η αλγοριθμική λογική κλίμακας των πλατφορμών συγκρούεται με τους στόχους πολιτιστικής ποικιλίας.**

5. Διακυβέρνηση και μακροπρόθεσμοι στόχοι

- Τα ζητήματα ψηφιακού περιβάλλοντος παραμένουν στα **“Άλλα Θέματα”** της WIPO/SCCR, **με ελάχιστη πρόοδο, μετά και την αντίδραση ανεπτυγμένων χωρών σε ρυθμιστικές λύσεις εκτός αγοράς.** Οι εθνικοί νομοθέτες (Ισπανία, Βέλγιο, Βραζιλία, Κορέα κ.ά.) πειραματίζονται μονομερώς, δημιουργώντας **μωσαϊκό μοντέλων.** Σε χώρες όπως το ΗΒ, η αποτυχία εθελοντικών διαδικασιών ωθεί σωματεία και οργανώσεις καλλιτεχνών σε **αγωγές και νομοθετικές μεταρρυθμίσεις**, εφόσον κερδοσκοπικές εταιρείες δεν θα θυσιάσουν βραχυπρόθεσμο κέρδος για ένα δικαιότερο μακροπρόθεσμο μοντέλο.
- Αυτό αντικατοπτρίζει το **πολυεπίπεδο αδιέξοδο** και τον εθνικό ρυθμιστικό πειραματισμό από συμμαχίες σωματείων, ΟΣΔ και κυβερνήσεων.

6. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ STREAMING

Κύρια διεπιστημονικά θέματα:

- Το streaming ως αναδιαμόρφωση των εργασιακών σχέσεων, όχι απλή τεχνολογική αναβάθμιση.
- Τα δικαιώματα ως αντικείμενα σύγκρουσης: ιδιοκτησιακό δικαίωμα σε φιλελεύθερο πλαίσιο vs κοινωνικό/εργασιακό δικαίωμα προστασίας αδύναμων μερών.
- Δεδομένα και διαφάνεια ως νέα πεδία ισχύος.
- Σύγκρουση μεταξύ καπιταλισμού των πλατφορμών και πολιτιστικής πολιτικής (ποικιλομορφία, τοπικά ιδιώματα, ρεπερτόρια).
- Πολυεπίπεδες διαφορές πολιτικής και προτεραιοτήτων μεταξύ WIPO, περιφερειακών καθεστώτων, εθνικού δικαίου και αγορών.
- Συνολικά, η 1η μέρα υποδηλώνει ότι **ένα δίκαιο οικοσύστημα streaming δεν μπορεί να επιτευχθεί με τεχνικές ή συμβατικές διορθώσεις. Απαιτεί ανακατανομή ισχύος ανάμεσα σε δημιουργούς, ενδιαμέσους και πλατφόρμες, θεσμοθετημένη μέσω νομοθετημένων δικαιωμάτων, αναγκαστικής διαφάνειας, συλλογικών μηχανισμών και πολιτιστικών πολιτικών, ενταγμένων σε ευρύτερες συγκρούσεις για το πώς κατανέμονται αξία και κίνδυνος στην ψηφιακή οικονομία.**